

Spis treści

Wprowadzenie.....	11
Część 1. MOBILIZACJA I KONFLIKT ETNICZNY. KONCEPCJA BADAWCZA	
1. Etniczność	19
1.1. Zbiorowości etniczne	19
1.1.1. Grupa etniczna i naród.....	19
1.1.2. Mniejszość etniczna i narodowa.....	23
1.2. Nacjonalizm i sentyment narodowy	25
1.2.1. Paradygmaty	25
1.2.2. Definicje	27
1.3. Mobilizacja etniczna	29
1.3.1. Procesy rozwoju społecznego.....	29
1.3.2. Kultura i polityka.....	30
1.4. Ruchy społeczne — konteksty narodowościowe.....	33
1.4.1. Typy rywalizacji narodowościowej.....	33
1.4.2. Ruchy narodowościowe po komunizmie	35
2. Konflikt	39
2.1. Konfliktowy model społeczeństwa.....	39
2.1.1. Konflikt i kultura	39
2.1.2. Model stabilny.....	41
2.2. Konflikt etniczny.....	43
2.2.1. Termin	43
2.2.2. Teorie.....	46
2.2.3. Typologia	48
2.3. Regulacja konfliktów etnicznych.....	50
2.3.1. Zakończenie konfliktu	50
2.3.2. Taksonomie	51
3. Religia	57
3.1. <i>Sacrum</i>	57
3.1.1. Pojęcie	57
3.1.2. Tematyka	60
3.2. Święta przestrzeń	60
3.2.1. Struktura	60
3.2.2. Pielgrzymki	63
3.2.3. Uświęcenie przestrzeni.....	66
3.3. Sfery życia religijnego	69
3.3.1. Oddziaływanie religii.....	69
3.3.2. Religia i naród	72
3.4. Mitologia etniczna.....	75
3.4.1. Mit	75
3.4.2. Język.....	77
4. Badania terenowe.....	80

4.1. Podejście badawcze.....	80
4.1.1. Płaszczyzny badawcze.....	80
4.1.2. Miejsca i rozmówcy	83
4.1.3. Pytania i hipotezy	85
4.2. Obszary badawcze.....	86
4.2.1. Regiony	86
4.2.2. Gminy.....	90
CZĘŚĆ 2. MIEJSCA ŚWIĘTE I SPOŁECZNOŚCI LOKALNE	
5. Góra św. Anny. Leśnica. „Mniejszość jest większością”	99
5.1. „Co mnie tu zatrzymało?”	99
5.1.1. Pejzaż etniczny.....	99
5.1.2. Mniejszość	101
5.2. Święta Anna Samotrzecia w klasztorze franciszkanów	103
5.2.1. Gotycka figurka.....	103
5.2.2. Franciszkanie i pielgrzymi.....	104
5.2.3. Klasztor św. Anny 1945–1989.....	107
5.3. Pielgrzymki mniejszości narodowych.....	110
5.3.1. Język serca.....	110
5.3.2. Świadectwo	113
5.4. Trzeci maja	115
5.4.1. Powstania śląskie.....	115
5.4.2. Pomnik.....	118
5.4.3. Władze Rzeczypospolitej	119
5.4.4. Narodowcy.....	125
5.5. Deutscher Freundschaftskreis	131
5.5.1. Organizacja	131
5.5.2. Autorytety.....	133
6. Supraśl. „... Białorusini, Polacy i Tatarzy z narodowości w naszym Supraślu”	135
6.1. Wielokulturowość	135
6.1.1. <i>Genius loci</i>	135
6.1.2. Wyznania i narodowości	137
6.2. Katakumby i krzyże.....	142
6.2.1. Konflikt	142
6.2.2. Oznaczenie przestrzeni	149
6.3. Matka Boża Supraska	151
6.3.1. Ikona	151
6.3.2. Obraz.....	155
6.3.3. Dzieje.....	158
6.4. Pielgrzymka	160
6.4.1. Piesza (z Białegostoku do Supraśla — 14 km)	160
6.4.2. Samochodowa (z Klonowic do Supraśla — 100 km).....	163
6.4.3. Przy katakumbach.....	167
7. Święta Góra Grabarka. Nurzec Stacja. „...moja gwara nie wskazuje na to, że jestem Białorusinem...”	170
7.1. Środowisko.....	170

7.1.1. Osada otoczona lasem.....	170
7.1.2. Katolicy i prawosławni	173
7.1.3. Rozwój i upadek.....	177
7.2. „Wzgórze Pątników”	180
7.2.1. <i>Pokajanije</i>	180
7.2.2. Monaster żeński.....	182
7.2.3. Młodzież i pielgrzymowanie.....	184
7.3. Jubileusz chrześcijaństwa	186
7.3.1. <i>Iwierska Ikona Matki Bożej</i>	186
7.3.2. Święte Góry: Atos i Grabarka.....	189
7.4. Nabożeństwa ekumeniczne.....	197
7.4.1. Rolnicy i ziemia	197
7.4.2. Urszulanki.....	204
8. Jabłeczna. Sławatycze. „Nas tak tutaj określają jako Ukraińcy...”	207
8.1. Prawosławni i katolicy.....	207
8.1.1. Klasztor prawosławny	207
8.1.2. Mnisi.....	209
8.2. Monaster zawsze wierny prawosławiu.....	213
8.2.1. Patron	213
8.2.2. Czerwcowe święto	216
8.3. Atoscy mnisi	222
8.3.1. Hagioryci.....	222
8.3.2. Parafianie i ikona iwierska.....	224
8.4. Monasterskie wioski.....	228
8.4.1. Reemigracje	228
8.4.2. Dylematy narodowościowe.....	232
8.4.3. Cmentarz i szkoła — konflikty.....	236
9. Przemysł. „Na pewno jest to inne miasto jak Tarnów, Rzeszów, a nawet jak Jarosław, ze względu na skupisko ludności narodowości ukraińskiej”	242
9.1. Narody.....	242
9.1.1. Pejzaż lokalny.....	242
9.1.2. Polacy i Ukraińcy.....	244
9.2. Sobór metropolitalny św. Jana Chrzciciela	246
9.2.1. Biskupstwa	246
9.2.2. Ingres władzyki.....	248
9.2.3. Iwana (święto parafialne)	252
9.3. Pielgrzymka na Górę <i>Zjawlenia</i>	255
9.3.1. Pielgrzymowanie z Przemysła.....	255
9.3.2. Objawienie	257
9.3.3. Cmentarz.....	261
9.4. Niepodległość Ukrainy i dzieje miasta	263
9.4.1. Akademia	263
9.4.2. Twierdza.....	267
9.5. Instytucje.....	272
9.5.1. Ukraiński Dom	272
9.5.2. Szkoła.....	273

10. Jarosław. „...Ukraińców jest tutaj mniej i nie ma takich konfliktów jak w Przemyślu”	276
10.1. Dwa miasta	276
10.1.1. Jarosław i Przemyśl.....	276
10.1.2. Kościoły	278
10.2. Matka Boża <i>Myłoserdia Dweri</i>	280
10.2.1. Cerkiew.....	280
10.2.2. Koronacja ikony	282
10.2.3. Spasa.....	285
10.2.4. Księża.....	287
10.3. Parafianie i goście	290
10.3.1. Burmistrz.....	290
10.3.2. Władyka	293
10.3.3. Delegaci	296
10.4. Stanisław Ludkiewicz.....	298
10.4.1. Tablica	298
10.4.2. Ulica	301
10.4.3. „Dyplomatyczna przyjaźń”	302
10.5. Elita patriotyczna.....	306
10.5.1. Kobiety.....	306
10.5.2. Ukraińskie groby	308

CZĘŚĆ 3. MNIEJSZOŚCI NARODOWE

11. Niemcy — mniejszość niemiecka	313
11.1. Nowa Jerozolima	314
11.1.1. Kalwaria	314
11.1.2. Polityka i edukacja	320
11.2. Panowanie urzędników	322
11.2.1. Równowaga i współpraca.....	322
11.2.2. Podtrzymywanie wizerunku grupy	325
11.3. Regulacja konfliktów.....	329
11.3.1. Konflikty wewnętrzne	329
11.3.2. Burmistrz i wojewoda.....	332
12. Białorusini.....	334
12.1. Monastery	335
12.1.1. Cerkiew Zwiastowania	335
12.1.2. Spory o historię	337
12.2. Męczennicy	341
12.2.1. Pomnik	341
12.2.2. Prawosławni	345
12.3. Wybory	348
12.3.1. Koalicje	348
12.3.2. Pokrzywdzeni.....	352
13. Ukraińcy — grekokatolicy i prawosławni.....	356
13.1. Świątynie i cmentarze	357
13.1.1. Katedry.....	357

13.1.2. Groby przodków.....	358
13.1.3. Monasterskie dobra.....	359
13.2. Fundamenty kultury.....	360
13.2.1. Grody nad Sanem i gminy patronackie.....	360
13.2.2. Enklawa prawosławna nad Bugiem	370
13.3. Przesiedlenia	372
13.3.1. Mowa i wiara przodków.....	372
13.3.2. Konflikty o cerkwie	377
Podsumowanie	380
Zakończenie — plany badawcze.....	395
Aneks.....	397
Bibliografia.....	401
Summary.....	424
Ilustracje.....	427